

A MTA V. Osztály vezetőségének

jelentése az Elnökségnek

Az Elnökség utasításának megfelelően a jelentés nem foglalkozik az osztályt érintő minden kérdéssel, hanem csak egyes fontosabbnak látszó problémákat tárgyal.

1./ A Biológiai Csoport kérdése.

Az osztály összetétele, feladatköre az utóbbi időben lényeges változáson ment át: az utolsó akadémiai közgyűlésen megalakult a Biológiai Csoport és evvel a biológia, különösképen a kísérleti biológia továbbfejlesztésének ügye a Biológiai Csoportéhoz került. A kísérletes biológiai kutatómunka tekintélyes része azonban továbbra is az orvostudományi egyetemek anatómiai, szövettani, fiziológiai, vegytani, biofizikai tanszékein folyik tovább. Ezen kutatómunkák az idő szerint a MTA V. Osztályának célhitelet-támogatásával folynak, ugyanis a Biológiai Csoport új költségvetést nem kapott és csak a IV. és V. Osztály céltámogatásának egy részét használhatja fel a biológiai kutatások támogatására. A Biológiai Csoport megalakulásának célja a világnézeti szempontból is döntő fontosságú experimentális biológiai kutatások fejlesztése volt. Kétségtelennek látszik, hogy ezen kutatásoknak egy csoport keretében való összefogása a fenti cél érdekében hasznos lesz, bár ezt jelenleg még a Biológiai Csoport rövid működésére való tekintettel biztosan megállapítani nem lehet. Kétségtelen azonban, hogy a Csoport létrehozása egymagában nem lehet elegendő az experimentális biológiai kutatások fejlesztésére, az újabb feladatok megoldására. Az experimentális biológia fejlesztése káderproblémákat vet fel és megfelelő beruházásokat, céltámogatást igényel. Miként említettük, a Biológiai Csoport létrehozásához a Biológiai Csoport önálló költségvetést nem kapott és jelenleg a IV. és V. Osztály célkeretén belül kap támogatást. Az Osztálynak az a határozott kívánsága, hogy a Biológiai Csoport, mint osztály jellegű csoport új feladatainak megoldására feltétlenül önálló költségvetéssel rendelkezzen, ennek megállapítása azonban nem történhet sem a IV., sem az V. Osztály rovására, annál is inkább, mert miként arra még lejjebb rátérünk, az V. Osztály beruházási és célhitele jelenleg amúgy sem elegendő az orvosi kutatások támogatására.

Javaslat:

Az Elnökség biztosítsa a Biológiai Csoport önálló költségvetését anélkül, hogy az a IV., vagy az V. Osztály költségvetését érintené.

2./ Az orvosi kutatások kérdése.

Az elmúlt időszakban lassanként kibontakoztak a magyar orvostudományra jellemző kutatási területek. Az osztály az új 5 éves kutatási tervét elsősorban a régebbi, komoly tradíciókkal rendelkező és eddig is jelentős eredményekre vezető területekre építette fel.

Igy az új 5 éves tervben szerepel továbbra is a felsőbb idegműködés vizsgálata. Ez a terület magában foglalja azon élettani és klinikai vonatkozású kutatásokat, amelyek elsősorban a szervezet élet- és kórfolyamatainak regulációjával foglalkoznak. Idetartozik azon idegrendszeri eredetű belgyógyászati betegségek keletkezésének kutatása is, mint amilyen a fekélybetegség, a magas-vérnyomás betegség, továbbá a személyiség kialakulására vonatkozó klinikai vizsgálatok. A fekélybetegség keletkezésének kutatásában a szegedi I.sz. Belklinika, míg a felsőbb idegműködés élettanára vonatkozó kutatásokban a pécsi Élettani Intézet ért el nemzetközileg jelentős eredményeket.

A fehérjekutatás és az izomkutatás hagyományos kutatóiskolával rendelkező irányzat hazánkban. Ez a tematika közös a Biológiai Csoporttal. Az idetartozó biokémiai vizsgálatok a szervezet anyagcseréjében döntő fontosságú fehérjék szerkezetével, biokémiájával és szintézisével foglalkoznak. A budapesti orvostudományi egyetem Orvosvegytani Intézete ezen a téren jelentős eredményeket ért el, amelyeknek külföldi kongresszusok és előadások során is komoly sikerük volt. Hasonló témákkal foglalkozik a Biológiai Csoporthoz tartozó Biokémiai Kutató Intézet is, amelyekről annak igazgatója nemrégiben megtartott székfoglaló előadásán számolt be, komoly sikerrel. Az izomkutatások is jelentős nemzetközi sikereket értek el elsősorban a pécsi Biofizikai Intézet kutatásai alapján.

A szervezet nedvkeringésének vizsgálata ép és kóros körülmények között nagy elméleti és gyakorlati jelentőséggel bír. A keringési szervek megbetegedése folytan létrejövő halálozási arányszám ma magasabb, mint a rák és tbc együttes halálozási arányszáma. Az ebbe a csoportba tartozó vese- és vérkeringési kutatások régi tradíciókon alapszanak és jelentős eredményekre vezettek. Jelentősek azok az eredmények, amelyeket a nyirokkutatás terén a budapesti I.sz. Belklinika és az Urológiai Klinika ért el. Ezen kutatások eredményeképpen született meg Rusznyáknak, Földinek és Szabónak a nyirokkeringésről írt monográfiája, amely a világirodalmi adatok felhasználásával együtt tárgyalja a hazai kutatások eredményeit és kimerítő képet ad a nyirokkeringés kérdésének mai állásáról.

A mikrobiológia szintén újra szerepel az 5 éves tervben. Ezen kutatási irányzat jelentőségét elsősorban a fertőző betegségek elleni küzdelem adja meg. Ezen a téren hazánkban úgy az elvi kutatások, mint a gyakorlati kutatások terén szintén jelentős eredményeket értünk el. Kiemelkedők a viruskutatások terén, továbbá a vérhas elleni küzdelem terén elért eredmények /Országos Közegészségügyi Intézet, szegedi és pécsi Mikrobiológiai Intézet/. Az új 5 éves

terv során az osztály foglalkozni kíván a baktériumoknak az antibiotikumokkal szemben kifejlődő resistenciájának gyakorlatilag annyira fontos kérdésével is.

A rosszindulatú daganatos betegségek kutatásának jelentőségét az a körülmény adja meg többek között, hogy a különböző statisztikák szerint ezen betegségek okozta halálozási arányszám közvetlenül a keringési szervek megbetegedése után áll. Örvendetes, hogy a hazai kutatás területén mindinkább helyet kapott a chemoterapiás kutatás is. Az Onkológiai Intézetben folyó kutatások szerint az eddigi eredmények biztatóak.

A csecsemőkori sorvadás a csecsemőkori halálozás aránya szempontjából igen fontos szerepet játszik és a legkiválóbb gyermekgyógyász kutatóink foglalkoznak a csecsemőkori sorvadás kialakulásának kórélettanával és gyógyításával. A hazai kutatások eredményeképpen, amelyekben a budapesti I.sz. Gyermekklinika, illetőleg a pécsi és debreceni Gyermekklinika vett részt, a csecsemőkori sorvadás halálozási arányszama lényegesen csökkent.

A gyógyszer-és antibiotikumkutatás fejlesztése a második 5 éves terv egyik fontos feladata. A kutatóbázisok már kialakultak, vagy fejlődőben vannak, mint pl az Akadémia Kisérleti Orvostudományi Kutató Intézetének Gyógyszerkutató és antibiotikumkutató laboratóriuma. A második 5 éves terv során a vérkeringésre ható gyógyszerek mellett főleg chemotherapeuticumok, hormonpraeparátumok előállításával, gyógyszerhatástani vizsgálatokkal, továbbá a gyakorlatban már bevezetett antibiotikumok hazai előállításának előkészítéséről van szó.

A traumatológiai kutatásokkal kapcsolatban az osztály az ipari és közlekedési szempontból nagyfontosságú baleseti és helyreállító sebészet, továbbá az égés kérdéseit állítja előtérbe.

Az egészségtudomány területén az osztály a második 5 éves terv során a kutatás súlypontját a mezőgazdasági, településügy kérdéseire, munkaegészségügyi kutatások, új öntözési területek problémáira kívánja helyezni. Kívánatos, hogy a jövő kutatásaiban minél nagyobb teret kapjon a betegségek megelőzésének kérdése is.

Ezen régebbi, az első 5 éves tervben szereplő témák mellett az osztály új témaként vette fel a sugárhatások biológiájának és klinikumának kutatását. Ezen terület kutatása ugy a békés, mint a háborús szempontokból döntő fontossággal bír. Ugyancsak a második 5 éves terv során kívánja az osztály az izotópokkal végzendő orvosbiológiai kutatásokat végezni. Meg kívánjuk jegyezni, hogy a mikrobiológiai, az onkológiai, a sugárbiológiai, a nedvkeringési, a traumatológiai, az egészségügyi tudományos kutatásokat, továbbá a gyógyszer- és antibiotikumkutatásokat, valamint a felsőbb idegműködésre, a fehérjékre, a csecsemőkori sorvadásra vonatkozó kutatásokat az Egészségügyi Minisztérium Tudományos Tanácsával együtt végzi. / Az Egészségügyi Tudományos Tanács foglalkozik még az emésztőrendszer élettanával és betegségeivel, továbbá a lehűtés és a hibernatio kérdéseinek kutatásával. Ezen a téren a kutatások hazánkban már megindultak/.

Az utóbbi évek során az orvostudományi kutatás mindinkább több és több nehézségbé ütközik. Az V. Osztály ismételten felhívta az illetékes szervek figyelmét arra, hogy az aggasztó műszerhiány folytán a magyar orvostudományi kutatások jelentősen elmaradtak főleg methodikailag a külföldhez képest. Egész sor methodikát, melyet másutt rutinszerűen használnak, nálunk még a speciális kutatási területeken sem lehetett eddig alkalmazni. Az importkeretek további állandó csökkentése még azt sem teszi lehetővé, hogy a jelenlegi kutatási színvonal fennmaradjon. A műszerhiány ma már nemcsak a kutatásban hanem az egészségügyi ellátásban is érezteti hatását.

Súlyosan gátolja a kutatásokat a vegyszer és gyógyszerhiány is illetőleg a vegyszerek és gyógyszerek nem kielégítő minősége. Magától értetődő, hogy klinikai kutatásokat megfelelő, korszerű gyógyszerek nélkül lehetetlenség végezni.

Nem csekély nehézséget okoznak a jól ismert bürokratikus intézkedések is. Nem lehet kétséges, hogy az iparra, kereskedelemre, általában a gazdasági életre érvényes rendszabályokat lehetetlenség a tudományos kutatómunkára is átvinni.

A felszerelési hiányokkal járó valósággal ijesztő hatásához hozzájárul a céltámogatás csökkenése. A kísérleti állatok és anyagok árának állandó emelkedése folytán a céltámogatás reális összege mindinkább csökken, ami azt is alig teszi lehetővé, hogy a legkiemelkedőbb kutatóintézetekre koncentrált összegek elegendők legyenek. Példaképpen lehet megemlíteni, hogy a budapesti Élettani Intézetben az év elején két új Pavlov-laboratórium kezdte meg munkáját, az egyik élén egy, a Szovjetunióban végzett fiatal kandidátus, a másik élén egy egyetemi docens áll, ennek ellenére a jelenlegi célhitelek mellett az intézet alig valamivel nagyobb céltámogatást kaphat, mint tavaly. Hasonló a helyzet a pécsi Élettani Intézetben, ahol az Akadémia által beszerzett majmokon végzendő kutatásokra sem lehet a szükséges költségvetési többletet biztosítani. Az osztály mindent megtesz a rendelkezésére álló költségvetés reális elosztására és az Akadémia és az Egészségügyi Minisztérium Koordinációs Bizottsága segítségével igyekszik az osztály és az Egészségügyi Tudományos Tanács rendelkezésére álló célhiteleket a legesszzerűbben felhasználni.

Az osztály és az ETT rendelkezésére álló kutatási összeg 1956-ban semmiképpen sem lesz elegendő a kutatás fedezésére. 1956-ra több intézet és kutató jelentett be reális, jogos igényt kutatásra és kért céltámogatást, mint tavaly. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy új létesítmények, mint amilyenek a vidéki II.sz. bel- és sebészeti klinikák, a budapesti III.sz. bel- és sebészeti klinikák, a sebészeti továbbképző klinika az elmúlt évek alatt komolyan fejlődtek és fokozottabb kutatási igényvel lépnek fel.

A műszerhiány, gyógyszer- és vegyszerhiány és a céltámogatás ki nem elégítő volta mellett súlyosan jelentkezik a kísérleti állatokkal való ellátottság kérdése is. A kutatók általában régóta követelik Magyarországon a kísérleti állatok tenyésztésének megoldását. Sajnos mindezt ideig számottevő eredmény nélkül. A múlt évben az

Egészségügyi Tudományos Tanács nagyobb összeget bocsátott rendelkezésre az állattenyésztés fejlesztése céljából. A rendelkezésre bocsátott összegből /180.000.- Ft./ az Egészségügyi Minisztérium az Országos Közegészségügyi Intézetben bizonyos fejlesztést végre is hajtott. Ennek eredményeképpen remélhető, hogy a kísérleti egerek száma 1956-ban emelkedik, az egyéb kísérleti állatok /patkány, tengerimalac, nyul/ tenyésztésében azonban ezidőszert javulás nem várható.

Nem kevesebb problémát jelent a technikai asszisztenshiány. Ezen a téren az ellátás rendkívül rossz. Míg külföldön egy kutatóra átlagban egynél több technikai asszisztens esik, addig hazánkban ennek pont a fordítottja a helyzet.

Néhány szakterület problémáival külön kell foglalkoznunk.

Igen fontos problémát jelent az osztály számára a magyar egészségtudomány jelenlegi helyzete. Ezen a területen folyó kutatások színvonala nem megfelelő, hiányzik az élettan, a Kérélettan, megfelelő alkalmazása az egészségtudományi jellegű vizsgálatokban. Kivétel ez alól az élelmezéstudomány és a munkaélettan néhány területe. Az egészségtudományi vizsgálatok azonban legtöbb helyen a próbálkozások stádiumában vannak. Az Egészségügyi Minisztérium és az V. Osztály egyik legfontosabb feladata, hogy a második 5 éves terv során ezeket a kutatásokat a kellő színvonalra fejlessze. Feltétlenül törekedni kell arra, hogy mindjobban tudatosítsuk kutatóinkban, hogy a szocialista egészségügy alapvető feladata a betegségek gyógyítása mellett a betegségek megelőzése. A megelőző munkásság - a fertőző betegségektől eltekintve - ma még nagyon hiányos.

Foglalkoznunk kell a magyar sebészet kérdésével is. Az eddigi beszámolóinkban, jelentéseinkben ez a terület mindig úgy szerepelt, hogy tudományos szemlélete nem megfelelő, bizonyos mértékig prakticista. Ma már beszélhetünk arról, hogy az urológia, a szívsebészet területén komoly fejlődés észlelhető. A fiziológiai szemlélet terjedőben van hazai sebészeink körében. Így néhány olyan helyen, ahol eddig semmiféle értékelhető tudományos munka nem volt, új, sikerekkel kecsegtető kutatások indultak meg. Azonban ez távolról sem jelenti azt, hogy sebészeti kutatásainkkal meg lehetünk elégedve. Az a tény azonban, hogy megszűnt az a törekvés, hogy csak a műtétet azonosítsák a tudományos munkával, azt a jogos várakozást kelti fel, hogy az élettan és Kérélettan alkalmazása a klinikai sebészet területén meg fogja alapozni itt is a tudományos kutatás jövőjét.

Igen komoly problémát jelent a sugárbiológia kérdése. Ennek a kutatási ágának békés és háborús jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Az osztály az Onkológiai Intézet felülvizsgálata kapcsán foglalkozott az ottani sugárbiológiai kutatásokkal és megállapította, hogy azok ma még csak kezdeti stádiumban vannak. A sugárbiológia fejlesztése az osztálynak igen komoly problémát jelent.

Problémák jelentkeznek a gyógyszerkutatás terén is. Az elvi gyógyszerbizottság irányító munkáját nagymértékben megnehezíti, hogy nincs saját intézete /a KOKI gyógyszerkutatási osztálya igen kis létszámu/, és az a néhány egyetemi és egyéb intézet, ahol a gyógyszerkutatás folyik, elsősorban régebbi "klasszikus" kutatásait folytatja, nem pedig a bizottság által új, fontosnak minősített területeken /rák, tbc és vírus chemotherapia/ dolgozik. Ezen a helyzeten a bizottságnak eddig nem sikerült változtatnia. Még legkevésbé érvényes ez az antibiotikum kutatásoknál, ahol aránylag nagyszámu kutató dolgozik. Viszont e területen is inkább csak a külföldi eredmények másolása, variálása folyik, nem pedig önálló elképzelések alapján álló munka és a legnagyobb intenzitással más területeken, elsősorban a keringésre és az autonóm idegrendszerre ható szerek területén kutatunk. Hiányossága a gyógyszerkutatásainknak a klinikus, a farmakológus és a vegyész kapcsolatának nem megfelelő volta is. A helyes kapcsolat nem csak abban áll, hogy a vegyész valamilyen elképzelés alapján előállít néhány vegyületet és ezeket a farmakológusnak átadja vizsgálat céljából, hanem abban is, hogy a kezdeményezéseknek, legalább is többnyire, a klinikustól és a farmakológustól kellene kiindulnia. Ez természetesen nem jelenti a vegyész szerepének lebecsülését, minthogy a kémiai szemléletnek és a kémiai munkának a kutatásban is döntő szerepe van. - Komoly mértékben gátolja a kutatás lendületét az is, hogy gyógyszeriparunk le van maradva. Hazánk valamikor komoly gyógyszer exporttal rendelkezett, ma valamennyiünk előtt ismeretes, hogy a magyar gyógyszergyártás minőségileg nem kifogástalan, másrésztől gyógyszeriparunk sok olyan fontos gyógyszert nem gyárt, amelyet külföldi gyógyszergyárak gyártanak. Az új gyógyszerek gyártása nem egyszer akkor kezdődik meg, amikor a külföldön az már túlhaladottnak látszik. Nyilvánvalóan elkedvetlenítően hat az is, hogy a laboratóriumi méretekben előállított gyógyszer ipari gyártása hosszú évekkel késik és a forgalomba hozatal olyankor történik meg, amikor az, különösen export szempontjából aktualitásából már sokat veszített.

Az osztály saját kutatóintézetével kapcsolatban az alábbiakat jelentjük: az V. Osztályhoz jelenleg két kutatóintézet tartozik: a Gyermeklélektani Intézet és a Kísérletes Orvostudományi Kutató Intézet.

A Gyermeklélektani Intézet 1955. január 1.-én vettük át az Oktatásügyi Minisztériumtól. Azóta próbáltuk meghatározott irányban fejleszteni az intézet kutatómunkáját és jelenleg a dinamikus sztereotipia átállításának vizsgálata az intézet fő témája. Az intézetben Pavlov-laboratóriumot építettünk és ezzel kedvező feltételeket teremtettünk a kutatómunkához. Kétségtelen, hogy ezzel nem oldottunk meg minden kérdést, és az intézet munkájával többet kell foglalkoznunk. Az V. Osztály vezetősége a Pavlov Bizottságon keresztül a közeljövőben újabb ellenőrzést fog tartani az intézetben, ennek során megvitadjuk az intézet tudományos munkásságát és segítséget nyújtunk a megfelelő színvonalu munka végzéséhez.

A Kísérletes Orvostudományi Kutató Intézet 4 osztályra /Kórélettani Osztály, Gyógyszerkutatási Osztály, Morfológiai Osztály és Antibiotikum Osztály/ egymástól izoláltan működik helyileg is és tematikailag is. A második 5 éves tervben fontos feladatunknak tartjuk, hogy ezen a helyzeten változtassunk és azt kérjük az Elnökségtől,

... 7 ...

hogy a második 5 éves tervben tüzze ki célul a KOKI központi épületének felépítését, hogy ezáltal a helyileg is szétszórt osztályok helyett egységes irányban fejlődő, a meglevő műszereket jobban kihasználó kutatóintézet létesüljön. Erre véleményünk szerint a lehetőség meg van, 8 - 10 milliós beruházással az egységes intézet alapjait is lehet rakni. Az Osztályvezetőség egyébként helyesnek látná egy sebészeti rész kialakítását is.

Javaslat:

Feltétlenül kívánatos, hogy az Akadémia a felsőbb szervekhez ismételten forduljon a beruházási keretek, a céltámogatás kérdésében és kérje annak felemelését. Ugyancsak feltétlenül kívánatos az eddigi csökkentéssel szemben a technikai személyzet lényeges emelése. Ugyancsak sürgősen megoldandó kérdés az állattenyésztés és a vegyszerek kérdése is.

Lényeges, hogy az Osztály az Egészségügyi Tudományos Tanáccsal együttműködve állandóan foglalkozzék az egészség-tudomány helyzetével és szakmai tanácsaival mozdítsa elő annak fejlődését.

Vitassa meg az Osztály a magyar egészség-tudomány helyzetét, gondosan tanulmányozva az Egészségügyi Minisztérium szervezési programját. A megelőzés kérdéseivel klinikusaink az eddiginél foglalkozzanak behatóbban. Tartson az osztály - akár a Nagyhét keretében, akár felolvasó ülésen - előadást a betegségek megelőzésének elvi tudományos kérdéseiről. A sebészeti jellegű szakmák megjavítása céljából feltétlenül kívánatos, hogy az Egészségügyi Minisztérium káderfejlesztési tervében gondoskodás történjék arról, hogy élettani vagy kórélettani multtal rendelkező fiatal orvosok is nagyobb számban menjenek át sebészeti jellegű intézményekbe. A sugárbiológiai kutatás fellendítése szempontjából az osztály javasolja, hogy mindaddig, amíg a sugárbiológiában képzetesebb kutatógárda fel nem nő, a sugárbiológiai kutatások egyelőre élettani, biokémiai és biofizikai tanszékeken is történjenek. Feltétlenül kívánatos végül a gyógyszeripar mielőbbi rekonstrukciójára vonatkozóan az illetékes tényezők figyelmét ismételten felhívni. Feltétlenül megvalósítandó a klinikusok, experimentális farmakológusok és a vegyészek szervezett együttműködése. Kívánatos, hogy a gyógyszeripar rekonstrukciójával kapcsolatos tudományos kérdésekben az illetékes szervek az Akadémia véleményét is kérjék ki. Az V. Osztály a maga területén minden idevonatkozó terv elkészítésében a legnagyobb készséggel részt vesz.

Az Elnökség végül szorgalmazza, hogy a KOKI központi épülete a második 5 éves terv során felépüljön.

3. / Káderkérdések.

A kutatás legtöbb területén sikerrel, nem egyszer nemzetközi sikerrel dolgozó idősebb kutatók mellett ma már egész sor fiatal kutató nőtt fel. A fiatal generáció igen komoly részt vesz a kutatásokban, sokan már komolyabb kutatómunkára tekinthetnek vissza. A fiatalok aktivitását és komoly fejlődését mutatja az is, hogy a kongresszusok vitáiban élénken résztvesznek.

Komoly problémát jelent az osztály számára az aspirantura kérdése. Az osztály évvel kapcsolatban részletes javaslatot terjesztett az Elnökséghez, azonban erre a javaslatára mindezig választ nem kapott. A javaslatban az osztály kifejtette azon véleményét, hogy feltétlenül szükséges, hogy az aspiránsok az aspirantura 3 éve után még legalább egy vagy két évig azon a tanszéken maradjanak, amelyen aspiránsi munkájukat végezték. Ez nemcsak a disszertációs munka befejezéséhez kell, hanem feltétlenül kívánatos a fiatal kutatók fejlődése szempontjából is. Az osztály javaslatában azt is hangsúlyozta, hogy a jövőben az aspiránsokat elsősorban azon területekről kell felvenni, ahol a fiatal, tehetséges és politikailag is megfelelő orvosok tudományos képzésének lehetősége nincs biztosítva. Meg kívánjuk jegyezni, hogy ugy a szervezett, mint a rövidített aspirantura iránt az orvosi osztály területén az érdeklődés igen nagy. A káderproblémákkal kapcsolatban kell megemlíteni azt is, hogy a tanácsi törvény nagymértékben nehezíti meg a káderek mozgását. Jelenleg a tanácsi kórházakban az orvosok kinevezésének a joga kizárólag a tanácsok kezében van, ami az egyetemekről kikerülő, kórházi munkára alkalmas káderek elhelyezése szempontjából komoly nehézségeket jelent. Hasonló nehézséget okoz az is, hogy az Egészségügyi Minisztériumnak nincs káderfejlesztési tere. Élesen kell felvetnünk az aspiránsok elhelyezésének jól ismert, súlyos kérdését is. A nehézségek már most oda vezettek, hogy fiatal kutatóink bizalma az aspirantura intézményében alapjaiban rendült meg. Az Osztályvezetőség véleménye szerint az aspiránsok elhelyezése csakis új, erre a célra szolgáló státuszok létesítésével oldható meg.

A káderképzéssel kapcsolatban kell megemlíteni a külföldi utazások kérdését is. Igen sajnálatos, hogy mindezig csak rendkívül kis számban volt módunkban fiatal kutatókat külföldre küldeni. Ezen kérdés jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Sajnálatos, hogy a baráti államok által is sürgetett asszisztenscsere sem indult még meg. A nemzetközi biológiai és orvostudományi társaságokba való belépés megkönnyítése céljából az Osztályvezetőség javasolta az Elnökségnek, hogy hozzon létre egy, a METESZ-hez hasonló biológiai, ill. orvosi társaságot, amelyen keresztül a külföldi társaságokba való belépés megoldható lenne /magyar orvosi társaságok, az Élettani és Mikrobiológiai Társaságot leszámítva, ez idő szerint nincsenek/. Ezen javaslatunkra választ még nem kaptunk.

A tudományos minősítésekkel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy igen nagy számban kervenyezik orvosaink az idevonatkozó rendelet 9.§-a alapján, hogy kandidátusi disszertációjukat megvédhessék. A vizsgaelengedések és a vizsgáztatás módja tekintetében távolról sem mondható, hogy az álláspontok mindig egységesek lennének. Feltétlenül kívánatos, hogy az osztály végleges és egységes álláspontot dolgozzon ki ezen a területen. Nem kétséges az sem, hogy a jelenleg használatos kandidátusi minimumok egy része revízióra szorul.

Javaslat:

Az osztály kéri fel az Elnökséget, hogy az aspiranturára tett javaslatával kapcsolatban minél hamarabb hozzon döntést. Feltétlenül kívánatos, hogy az osztály az idevonatkozó rendelet 9.§-a alapján pályázó orvosok vizsgaelengedésének kérdésével, továbbá egyes

kandidátusi minimumak nevelőjével minél hamarabb foglalkozzék. Foglalkozzék az osztály a disszertációk nívójának, a disszertációk birálatának kérdésével is. A formalizmust a disszertációk megvédésénél teljesen fel kell számolni. Az aspiránsok elhelyezése céljából létesítsenek minél hamarabb megfelelő státuszok. A külföldi kapcsolatok további kiépítése céljából kezdjen az osztálytitkár megbeszélést a külügyekért felelős akadémiai titkárral és az Egészségügyi Minisztériummal, Kivánatos, hogy a külföldi tudományos orvostársaságokba való testületi belépés módja is tisztázódjék.

4./ Osztályülések.

Az elmúlt évben az osztályüléseken az osztály megvizsgálta a négy orvostudományi egyetem tudományos munkásságát. Az egyetemek nevelő, politikai munkájával az osztály aránylag keveset foglalkozott és a kérdésben tulajdonképpen csak a pécsi orvostudományi egyetem munkájával kapcsolatban fejlődött ki vita. A jövőben az osztály az egyes szakmai területek problémáival, így 1956-ban a morfológiai kutatások, mikrobiológiai kutatások és a tbc kutatások kérdésével kíván foglalkozni. 1955-ben egy ilyen szakmai vizsgálatot már végzett az osztály a rákkutatással kapcsolatban, amikor is az Egészségügyi Minisztériummal együttműködve részletesen megvizsgálta az Onkológiai Intézet működését. Ezen az osztályülésen az egészségügyi miniszter és a miniszterhelyettesek is résztvettek. A jövő évi munkában, amikor a mikrobiológiai és tbc kutatások megvizsgálására sor kerül, az osztály meg kívánja vizsgálni az Egészségügyi Minisztérium felügyelete alatt működő Tbc Kutató Intézet, továbbá az Országos Közegészségügyi Intézet mikrobiológiai osztályának munkáját is. Az osztály ezen munkája során nemcsak az elvi kutatásokkal, hanem a gyakorlat és a szervezés kérdéseivel is foglalkozik. Sajnálatos, hogy az osztály mindössze csak a pécsi egyetemmel kapcsolatban foglalkozott az egyetemek politikai, nevelő-munkájával és általában politikai és ideológiai kérdésekkel. A következő osztályülés témája ideológiai téma lesz és ezen az ülésen mód lesz arra is, hogy összefoglalva foglalkozzék az osztály saját és a négy orvostudományi egyetem politikai nevelőmunkájával is.

5./ Könyv- és folyóirat kérdések.

Az itthoni kutatómunka magas nívóját bizonyítja az, a tény is, hogy számos kiváló kutató megjelent könyveit idegen nyelven, viszonylag magas példányszámban elhelyezték külföldön. Bár a könyvterjesztés még messze elmarad a követelményektől, a lehetőségekhez képest az orvosi könyvek külföldi sikere is a hazai orvostudomány komoly sikeréről tanuskodik, amelyet a nyomasztó technikai és anyagi nehézségek mellett is sikerült elérni. Így Környey István könyve rövid idő alatt két kiadásban jelent meg német nyelven. Az 1955-ben megjelent könyvek közül kiemelkedő Rusznyák és munkatársai, továbbá Jancsó könyve.

Az osztály az előbbi időben igen komoly lépéseket tett a könyv- és folyóirat terjesztésre vonatkozóan, amellyel külön osztályvezetőségi megbízott foglalkozik. Az orvosi könyvek külföldi

propagandájára vonatkozólag máris sikerült bizonyos eredményeket elérni. Sokkal nehezebb azonban annak a kiáltó visszás helyzetnek a felszámolása, amely az Acták külföldi terjesztésében tapasztalható. Az Osztályvezetőség az V. Osztály könyv- és folyóirat kiadásával, valamint terjesztésével kapcsolatban a mellékletben látható határozatot hozta /lásd melléklet/.

6./ Az osztályvezetőség, a főbizottságok, a titkárság munkája, Az Elnökséghez való viszony.

Az Osztályvezetőség munkáját elsősorban a főbizottságok támogatják, míg a főbizottságoknak alárendelt albizottságok vagy témabizottságok többsége csak inkább ad hoc munkát végez /pl. section-ülések megrendezése/. A főbizottságok munkája általában kielégítő, leggyengébb az egészségügyi főbizottság. Mivel az onkológiai kérdések iránynyitása elsősorban az Egészségügyi Minisztérium hatáskörében történik, az onkológiai főbizottság területe aránylag kis térre korlátozódik. Az Osztályvezetőségben felmerült a gondolat, hogy vajjon nem lenne-e helyes az Akadémia és az Egészségügyi Tudományos Tanács onkológiai-, ill. egészségügyi főbizottságait egyesíteni. Külön kérdés az elnökségi bizottságokkal való kapcsolatok kérdése is. Az osztálynak kapcsolatai vannak az elnökségi Pavlov Bizottsággal, az elvi gyógyszerbizottsággal, az anti-biotikum bizottsággal. Kétségtelenül a legjobb a kapcsolat a Pavlov bizottsággal, amelynek elnöke az Osztályvezetőségnek is tagja. Ezen elnökségi bizottságok irányításának kérdése azonban má is tisztázatlan. Komoly problémaként merül fel az a kérdés, vajjon nem lenne-e szükséges az osztályoknak az elnökségi bizottságokhoz való viszonyát pontosabban szabályozni, ill. pontosabban tisztázni, hogy ezen bizottságok működésének ki legyen az irányítója.

Sajnálatos, hogy az osztály ügyvitele általában lassu, késedelmes. Ennek oka részben az, hogy az Osztályvezetőség sokszor kénytelen apró-cseprő ügyekkel is foglalkozni, ugyanakkor a titkárság jelenlegi létszáma távolról sem elegendő az ügyek elintézéséhez: a szakmai ügyek intézésére mindössze egy szaktitkári és egy szak-előadói státusz áll az osztály rendelkezésére. Ezen létszámmal az ügyek intézését pontosan vinni alig lehetséges. Részben ez az oka annak, hogy az osztály annak ellenére, hogy a titkárság dolgozói lelkes, önfeláldozó munkát végeznek, nem egyszer késve intézi ügyeit /a szaktitkár pl. a túlterhelés miatt szakmai napját képtelen igénybe venni/. Az osztálytitkár munkáját is nagymértékben terhelik az apró ügyek. Gátolja az osztálytitkárt abban is, hogy olyan javaslatokat készítsen elő az Osztályvezetőség számára, amelyek alkalmasak lennének arra, hogy az Akadémia tudományos politikai irányító szerepe mind jobban érvényesüljön. Hiba, hogy az osztálytitkár féléves működése alatt az osztályhoz tartozó három intézetet /KOKI, ODK, Gyermeklélektani Intézet/ eddig még nem tudta megátogatni és azok munkájával sem tudott kellő intenzitással foglalkozni. További ok, ami az osztály munkáját késlelteti az is, hogy az Elnökségtől sokszor lassan kapja meg a választ, illetőleg a jóváhagyást.

Az Osztályvezetőség munkája megjavítása céljából az utóbbi időben bevezettük, hogy a vezetőség tagjai is résztvesznek a vezetőségi ülések előkészítésében és az anyag referálásában. Az Osztályvezetőség úgy érzi, hogy ha vannak is bizonyos sikerei a tudomány irányításában /pl. a pavlovi fiziológia terén/, ez irányu törekvése nem érvényesül kellőképen. Bár kétségtelen, hogy az intézkedési jogot sok tekintetben /pl. célhittel elosztás, témák elfogadása, Acták szerkesztése, könyvkiadás, prémiumok stb./ az Osztályvezetőség maga gyakorolja, ügyvitele azáltal, hogy döntéseihez elnökségi jóváhagyás kell, erősen korlátozott. Kezdeményezései sajnálatos módon sokszor nem érvényesülnek kellőképen.

Javaslat:

Lépjen az osztály összeköttetésbe az Egészségügyi Tudományos Tanáccsal annak megvizsgálására, hogy vajjon helyes-e - amennyiben evvel az Elnökség egyetért - az Akadémia és az Egészségügyi Tudományos Tanács onkológiai és egészségügyi bizottságának az egyesítése. Kivánatos továbbá, hogy az Elnökség is foglaljon állást az elnökségi bizottságoknak az osztályokhoz való kapcsolata és irányítása kérdésében. Feltétlenül szükséges a titkárság létszámának emelése, továbbá az Osztályvezetőség hatáskörének növelése.

Dr. Gömöri Pál s.k.
osztálytitkár.

Melléklet az V. Osztály jelentéséhez.

Az Osztályvezetőség határozatai a könyv- és folyóirat terjesztéssel kapcsolatban:

1./ Az idegen nyelven megjelenő orvostudományi könyvek propagandáját az eddiginél lényegesen jobban kell előkészíteni. A Kiadónak a munkában lévő könyvekről kiadásuk előtt megfelelő időben jó képanyaggal ellátott részletes idegennyelvű tájékoztatót kell kiadnia, amelyet a könyv megjelenése előtt külföldre kell juttatni piacutatás céljából. Ezzel meg lehet gátolni azt, hogy a már megjelent könyveket másodkiadásban utánnomással fejlesszék fel az utólagosan igényelt példányszámra. Az Akadémiai Kiadó ennek értelmében már több ilyen propagandaanyagot készített el, amelyek azonban már sok kívánnivalót hagynak maguk után.

2./ A könyvterjesztésre, valamint folyóirat-terjesztésre vonatkozólag az Osztályvezetőség javasolja az Elnökségnek, mérlegelje azt a lehetőséget, hogy a könyv- és folyóiratterjesztő nem expeditiós részét /tárgyalás külföldi cégekkel, propagandaanyag külföldre küldése, propagandaanyag szerzése/ az Akadémiai Kiadó végezze. A legutolsó értesüléseink és tapasztalataink is arra utalnak, hogy a Kultura Terjesztő Vállalat nem megfelelő külföldi ügynökségeken át szervezi az Acták és a könyvek propagandáját és elhelyezését. Ennek következtében az Acták külföldi forgalma rendkívül csekély, a könyvekből messze nem rendelnek annyi példányt, amennyit a megfelelő propaganda útján elérhetnénk. Ugyanakkor a Kultura külföldi tárgyalásai alig vezetnek valamilyen eredményre. Csehszlovákia pl. amelyik az egyedüli megfelelő magyar propagandaközponttal rendelkezik, egymaga több orvosi Actát forgalmaz, mint az összes többi államok együttvéve.

Az V. Osztály részletes cimanyagot bocsátott a Kultura rendelkezésére, mivel a Kulturának még cimanyaga sem volt. E címeket azonban még a mai napig sem értesítették az akadémiai könyvek megjelenéséről, vagy az Actákkal kapcsolatos ügyekről. Az osztály könyv- és folyóirat terjesztési, valamint kiadási ügyeiről 1956 januárjában részletes tájékoztatót küldtünk a Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottságnak, amely ennek az anyagnak az Elnökség elé terjeszti az V. Osztály könyv- és folyóiratkiadási, valamint terjesztési ügyeit. Kérjük az Elnökség maximális támogatását ez igen fontos ügyben.

E g y e b e k.

Az V.Osztály javaslata az Antibiotikum Bizottság ipari szakemberekkel való kiegészítésére és főbizottsággá szervezésére.

Az antibiotikum kutatás terén fontos feladat szorosra fűzni a kapcsolatot az elméleti és az ipari kutatás, valamint a termelés között. Az antibiotikum kutatás területén annak lényegénél fogva a koordináció teljesen elengedhetetlen nem lehet elképzelni kizárólag elméleti vonatkozású kutatást és ettől különálló gyakorlati problémákat. Ezért kéri az Elnökséget, hogy járuljon hozzá a Bizottság kibővítéséhez az ipari kutatás és az ipar szakembereivel, hogy a felvetődő kérdéseket megfelelő formában megoldhassák.

A Bizottságot az alábbi szakemberekkel javasolják kiegészíteni:

Horváth Gyula	VEI Szerves Vegyipari Igazgatóság vez.
Hidvégi Gyula	OT Szervesvegyipari főoszt.vez.
Horváth István	KÜBIKULA osztályvezető
Bodánszky Miklós	" "
Sárdi Lóránd	Hajdusági Gyógyszergyár főmérnöke
Darvas Jenő	" " oszt.vez.
Oberrecht Béla	Cinoin főmérnök
Johan Béla	" osztályvezető
Györffy Barna	MTA Genetikai Intézet igazgatója
Koczka István	Penicillin-készítő Váll.ig.

Az ily módon kibővített bizottságot az Elnökség szervezze át főbizottsággá. A főbizottság témabizottságokat hoz létre és a tulajdonképpen állandó kutatási problémákat azok vitatják meg. A teljes létszámú főbizottság évente csak 1-2 alkalommal ülészik és ezeken az üléseken csak az összes területet érdeklő nagyobbjelentőségű problémákat tárgyalja meg.

A fenti javaslattal az V.Osztály vezetősége egyetért és elfogadásra javasolja.

